

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У сучасній економіці цінні папери та ринок цінних паперів є найважливішими складовими, які забезпечують ефективне функціонування всього ринкового механізму. Як сегмент фінансового ринку, ринок цінних паперів виконує функції акумуляції та переміщення капіталу від інвесторів до виробництва, забезпечує ефективне використання інвестиційних ресурсів. В умовах високих ставок на кредитному ринку ринок цінних паперів є дієвим механізмом, що спрямовує інвестиційний капітал у виробничу та соціальну сфери. Формування і розвиток ринку цінних паперів – це об'єктивний процес, покликаний сприяти розширенню ринкових відносин, виробництва, інтеграції України в систему світових ринків капіталу.

Ринок цінних паперів є частиною фінансового ринку. В Україні, на відміну від держав з розвиненою економікою, він знаходиться на стадії розвитку, але, за майже двадцять років свого існування, значною мірою розширив та поглибив свої позиції у фінансовому секторі української економіки.

Ринок цінних паперів України є однією з найважливіших складових української економіки, яка є показником розвитку всієї фінансової системи країни. Сьогодні фондовий ринок України недостатньою мірою забезпечує виконання свого основного завдання, яке полягає в широкому залученні фінансових ресурсів для інвестування в інноваційні та довгострокові економічні проекти. Існує значна кількість несприятливих факторів на шляху розвитку нашої держави (таких як показники інфляції, політична нестабільність, тощо), але це не зупиняє ріст фондового ринку України, про що говорять показники обсягу випуску і обороту цінних паперів.

Стабільно та ефективно працюючий фондовий ринок є невід'ємним та важливим елементом фінансової системи країни. Через його інструменти забезпечується перерозподіл фінансово-інвестиційних ресурсів та здійснюється їх мобілізація у найбільш перспективних та дохідних галузях економіки. Таким чином фондовий ринок виступає трансформатором заощаджень в інвестиційні ресурси, що дає можливість інвесторам не тільки зберігати накопичений капітал, а й примножувати його.

Ринок цінних паперів України виступає однією з ключових ланок економіки, яка є індикатором розвитку не тільки ринку капіталу, а й усієї фінансової системи держави. Сучасний стан та структура вітчизняного ринку цінних паперів є наслідком процесів трансформації економічної системи, які відбулись в Україні під впливом внутрішніх факторів та криз на світових фінансових ринках останніми роками.

Згідно даних НКЦПФР, у 2018 році, порівняно з 2017 роком, темп приросту обсягів торгів на ринку цінних паперів становив 26% при зростанні ВВП на 3,2%. Співвідношення обсягів торгів на ринку цінних паперів до ВВП – 19,8%. За підсумками 2018 року спостерігалось зростання обсягу торгів на ринку цінних паперів, порівняно з 2017 роком, на 26% – до 590,59 млрд грн. У 2018 році обсяг торгів на біржовому ринку становив 44,17% від загального обсягу торгів на ринку цінних паперів (590,58 млрд грн) [3].

Загалом, головною метою функціонування й розвитку ринку цінних паперів в Україні має стати залучення інвестиційних ресурсів для спрямування їх на відновлення та забезпечення подальшого зростання виробництва. Ліквідний, надійний та прозорий ринок цінних паперів має забезпечити реалізацію національних інтересів України, сприяти зміцненню економічного суверенітету шляхом:

- сприяння надходження інвестицій у реальний сектор економіки;
- створення ефективної системи захисту прав та інтересів вітчизняних й іноземних інвесторів;
- розбудови сучасної надійної системи виконання угод із цінними паперами та обліку права власності на цінні папери;
- розбудови ефективної системи організованої торгівлі, яка має визначити ринкову вартість цінних паперів вітчизняних емітентів;
- створення умов для підвищення конкурентоспроможності ринку цінних паперів України з його подальшою цивілізованою інтеграцією в міжнародні ринки капіталу;
- гармонізації політики держави на ринку цінних паперів з грошово-кредитною, валютною й бюджетно-податковою політикою з метою дальшого розвитку ринку цінних паперів України.

Слід відзначити, що сучасний розвиток ринку цінних паперів супроводжується процесами переходу від «класичної» моделі до «цифрової», яка закладена Європейською платіжною директивою PSD2 (Payment Services Directive revised), яка почала діяти 13 січня 2016 р. Ця директива передбачає заміну існуючої фінансової системи на «цифрову», для цього вводиться новий тип фінансових інститутів – фінансово-технологічні компанії. Ера цифровізації суттєво трансформує суб'єктну, облікову, інструментальну та розрахунково-

клірингову структури ринку цінних паперів. На сучасному етапі між суб'єктами традиційної фінансової системи та новими інституційними учасниками (ФінТехами) здебільшого встановилися партнерські відносини, але в недалекому майбутньому ФінТех-компанії можуть повністю замінити посередників на ринку цінних паперів за рахунок таких переваг, як мобільність, зручність, швидкість, низька вартість обслуговування, візуалізація [2, с. 177].

Крім того, розвиток вітчизняного ринку цінних паперів залежить від підтримки його фінансової безпеки. Як зазначає О.І. Барановський, «...безпека фондового ринку безпосередньо пов'язана з безпекою грошового обігу, бюджетною, борговою, валютною, інвестиційною та інфляційною безпекою держави, а також із фінансовою безпекою численних юридичних і фізичних осіб. Фондовий ринок як реальний інструмент забезпечення інвестиційних потреб здатний себе реалізувати тільки якщо всі угоди й процеси, котрі здійснюються на ньому, будуть безпечними» [1, с. 24].

Інформаційні джерела:

1. Барановський О. І. Сутність і чинники фінансової безпеки фондового ринку / О. І. Барановський // Фінанси України. – № 1. – 2016. – С. 20–38.
2. Коваленко В. В. Ринок цінних паперів в умовах структурних дисбалансів розвитку фінансового ринку України / В. В. Коваленко // Призовський економічний вісник. – Випуск 1(12). – 2019. – С. 172-178.
3. Офіційний web- сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua>.